រាជបណ្ឌិតសភាកម្ពុជា

សារណា

ប្រវត្តិរដ្ឋធម្មនុញ្ញខ្មែរ

The Background of Khmer Constitution

រៀបចំដោយ : រស់ សេរីវុឌ្ឍី

សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ : បណ្ឌិត សុខ ទូច

ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ ជំនាន់ទី៤

មុខជំនាញប្រវត្តិវិទ្យា

ការពារ ថ្ងៃទី ០២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៦

រាជបណ្ឌិតសភាកម្ពុជា

សារណា

ប្រវត្តិរដ្ឋធម្មនុញ្ញខ្មែរ

The Background of Khmer Constitution

រៀបចំដោយ : សៅ សេរីវុឌ្ឍី

សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ : បណ្ឌិត ស៊ុខ ទូច

ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ ជំនាន់ទី៤

មុខជំនាញប្រវត្តិវិទ្យា

ភារភារៈ ថ្ងៃទី ០២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៦

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី

រាជបណ្ឌិតសភាកម្ពុជា

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
បណ្ណាល័យ
លេខ 0012332
រាជបណ្ឌិតសភាកម្ពុជា

លិខិតបញ្ជាក់

ខ្ញុំ បណ្ឌិត សុខ ទូច ជាសាស្ត្រាចារ្យណែនាំនិស្សិតផ្នែកប្រវត្តិវិទ្យាឈ្មោះ **រស់ សេរីវុទ្ធី** ដែលបានសរសេរសារណាលើប្រធានបទ **"ប្រវត្តិរដ្ឋធម្មនុញ្ញខ្មែរ"**។

ក្រោយពីបានពិនិត្យជាលើកចុងក្រោយលើសារណារបស់និស្សិតរូបនេះ ខ្ញុំសូមវាយតម្លៃថាៈ

-សារណានេះអាចតម្កល់ទុកនៅបណ្ណាល័យនានានិងអាចផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈបាន។

-និស្សិត **រស់ សេរីវុទ្ធី** សមនឹងទទួលបានសញ្ញាបត្របរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ផ្នែកប្រវត្តិវិទ្យា។

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ខែ ឆ្នាំ២០០៦

សាស្ត្រាចារ្យណែនាំផ្នែកប្រវត្តិវិទ្យា

បណ្ឌិត **សុខ ទូច**

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ខែ ឆ្នាំ២០០៦

ប្រធានគណៈកម្មការផ្នែកប្រវត្តិវិទ្យា

បណ្ឌិត **ស៊ិន សំណាង**

រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា

សារណា

ប្រវត្តិរដ្ឋធម្មនុញ្ញខ្មែរ

The Background of Khmer Constitution

រៀបចំដោយ : រស់ សេរីវុឌ្ឍី

សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ : បណ្ឌិត សុខ ទូច

ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ ជំនាន់ទី៤

មុខជំនាញប្រវត្តិវិទ្យា

គណៈកម្មការឯកទេស

-បណ្ឌិត ស៊ិន សំណាង

-បណ្ឌិត អ៊ីវ ច័ន

-បណ្ឌិត រស់ ចន្ទ្រាបុត្រ

-បណ្ឌិត ខៀវ ថាវិកា

-បណ្ឌិត សុខ ទូច

ការពារ ថ្ងៃទី ០២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៦

ការឧទ្ទិសស្នាដៃ

សូមឧទ្ទិសស្នាដៃនេះជូនចំពោះ :

-វីរជនខ្មែរទាំងឡាយដែលបានពលីក្នុងបុព្វហេតុការពារមាតុភូមិកម្ពុជា

-វីរជនខ្មែរទាំងឡាយដែលបានរួមចំណែកដឹកនាំកម្ពុជាឱ្យបានទទួលសន្តិភាព

-វីរជនខ្មែរទាំងឡាយដែលបានខិតខំប្រឹងប្រែងកសាងប្រទេស ដោយប្រាជ្ញា ញើស និងឈាម ។

ការថ្លែងអំណរគុណ

នេះជាស្នាដៃមួយ ដែលកើតជារូបរាងបានដោយមានការជ្រោមជ្រែងពីសំណាក់លោកសាស្ត្រាចារ្យ បណ្ឌិត និងលោកគ្រូដែលបំរើការនៅវិទ្យាស្ថានសង្គមសាស្ត្រ-មនុស្សសាស្ត្រ នៃរាជបណ្ឌិតសភាកម្ពុជាទាំងអស់។ បើសិនជាគ្មានការផ្តល់យោបល់ ការណែនាំ ពីលោកទាំងអស់ទេស្នាដៃនេះ នឹងមិនអាចសម្រេចបានឡើយ។

សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះ :

-បណ្ឌិត សុខ ទូច ដែលបានបង្រៀន និងទទួលធ្វើជាសាស្ត្រាចារ្យណែនាំលើប្រធានបទនេះ។

-ឯកឧត្តម បណ្ឌិត ស៊ន សំណាង

-សាស្ត្រាចារ្យ បណ្ឌិត អ៊ីវ ច័ន

-ឯកឧត្តម បណ្ឌិត រស់ ចន្ត្រាបុត្រ

-ឯកឧត្តម បណ្ឌិត ខៀវ ថារិកា

លោកទាំងអស់បានបង្រៀន និងជាសមាសភាពគណៈកម្មការឯកទេសប្រវត្តិវិទ្យា។

សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះ ស្ថាប័នរាជបណ្ឌិតសភាកម្ពុជា ដែលបានផ្តល់ឱកាសឱ្យខ្ញុំបានសិក្សា និងសរសេរស្នាដៃនេះ។

SUMMARY

The Background of Khmer Constitution

This text is a dissertation, which write to finish studying master degree in Royal Academic of Cambodia.

Many in formations data in this document is took from the National Archive of Cambodia. Other more information is referred to some writing books. Own opinions are also added in the text.

Cambodia has a history, living almost 2 000 years in the South East Asia. But, Cambodian people have just knowing their Constitution in last half century. Many events run after the origin of this constitution. Political problems and the falling down of Cambodia have made some more new constitutions. Studying " The Background of Khmer Constitution" is a part to explain the crisis and the falling down of this Country.

This text is divided to four chapters.

The first stage is introduction chapter. It's described about starting of Khmer State and definition of constitution. Writing this chapter is depended on writing documents of many Cambodian history researchers. Some own analysis is inserted in the text. The special point in this chapter is limitation of the first king of Cambodia. Some people have confused that "Liv Yi was the first king". But, Hun Tien was really the fist king, referred to reasonable analysis and supporting documents.

The first chapter is the real story of the subject. The Constitution of Cambodia was the first country's constitution, which approved during colonial era. It's a strange event that Cambodia was yet a dependent country but, had a constitution. Some reasons have shown in the chapter. On the other hand, the full text of that constitution and the amendments, have also added in the stage.

Many Cambodian constitutions, which had made between first and second kingdom is viewed in the second chapter. There are three constitutions. Constitution of Khmer Republic (1972-1975), Constitution of Democratic Kampuchea (1976-1979) and Constitution of Cambodian People Republic (1981-1993) had changed by the political situation. The influence of cold war, Cambodia have crisis. Three regimes had changed continually with the constitutions. The amendment of these constitutions, were also added in the chapter.

The last Cambodian constitution is The Constitution of the Kingdom of Cambodia. It's shown in chapter 3. More than a decade of adaptation of this constitution, the national assembly has made amendment three times. The text of constitution and amendments were written in the chapter.

The last chapter is the end stage. It described about the cause and effect of the changing and amendment of the constitution. Most of the chapter is own analysis depend on the continually historical events.

In a while was using constitutions Cambodian met both brightening and disaster. But, if comparing with post-using era it seemed more develops. Competing the throne between the people in reign had mad Cambodia weaker and weaker. In the last cense Cambodian had fallen in to colonialist of France.

Trying of Cambodian people had liberating themselves and made the country getting stronger. The march of using constitutions was like the waves but it is getting up in the last decades.

Nowadays the Cambodian constitutions are not so strong. The amendment and the events in resent year will make many new changes in the future. All of these have pull Cambodian to pay more attentions fore the change.

មាតិកា

ចំណងជើងអត្ថបទ	ទំព័រ
លំនាំដើម	១
សេចក្ដីផ្ដើម	២
ជំពូកផ្ដើម	៤
១. កំណើតរដ្ឋខ្មែរ	៤
ក.ស្ថានភាពភូមិសាស្ត្រ	៤
ខ.ជនជាតិខ្មែរ	៥
គ.ស្ថាបនិករដ្ឋខ្មែរ	៦
២. ទូទៅនៃពាក្យរដ្ឋធម្មនុញ្ញ	៨
ក.ប្រវត្តិច្បាប់ខ្មែរ	៨
ខ.និយមន័យនៃពាក្យរដ្ឋធម្មនុញ្ញ	៩
ជំពូកទី ១ រដ្ឋធម្មនុញ្ញខ្មែរសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម	១០
រដ្ឋធម្មនុញ្ញប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៤៧	១២
ក.ការបង្កើត	១២
ខ.ខ្លឹមសារ	១៤
គ.ការធ្វើវិសោធនកម្ម	៣២
ជំពូកទី ២ រដ្ឋធម្មនុញ្ញខ្មែរនៅចន្លោះសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម និងសម័យបច្ចុប្បន្ន	៥០
១.រដ្ឋធម្មនុញ្ញសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ឆ្នាំ១៩៧២	៥០
ក.ការបង្កើត	៥០
ខ.ខ្លឹមសារ	៥៥
គ.ការធ្វើវិសោធនកម្ម	៧៧
២.រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឆ្នាំ១៩៧៦	៨០
ក.ការបង្កើត	៨០
ខ.ខ្លឹមសារ	៨០

គ.ការធ្វើវិសោធនកម្ម ៨៦
៣.រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៨១ ៨៧
ក.ការបង្កើត ៨៧
ខ.ខ្លឹមសារ ៨៨
គ.ការធ្វើវិសោធនកម្ម ១០៧
ជំពូកទី ៣ រដ្ឋធម្មនុញ្ញខ្មែរសម័យបច្ចុប្បន្ន ១២១
រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៣ ១២១
ក. ការបង្កើត ១២១
ខ. ខ្លឹមសារ ១២២
គ. ការធ្វើវិសោធនកម្ម ១៤៥
ជំពូកបញ្ចប់ មូលហេតុ និងផលវិបាកនៃការផ្លាស់ប្តូរ និងការធ្វើវិសោធនកម្មរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ១៥៦
១. មូលហេតុ ១៥៦
ក. មូលហេតុនៃការការធ្វើវិសោធនកម្ម ១៥៦
ខ. មូលហេតុនៃការផ្លាស់ប្តូរ ១៦៣
២. ផលវិបាក ១៧២
ក. ផលវិបាកនៃការធ្វើវិសោធនកម្ម ១៧២
ខ. ផលវិបាកនៃការផ្លាស់ប្តូរ ១៧៤
សន្និដ្ឋាន ១៧៦
គន្ថនិទ្ទេស ១៧៨
១. ក្រិត និងព្រះរាជក្រម ១៧៨
២. កិច្ចព្រមព្រៀង និងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ១៧៨
៣. ស្នាដៃនិពន្ធ ១៧៨
៤. ឧបសម្ព័ន្ធ ១៨១